

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЛИСЯНСЬКА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 338.515:336.71 (043.3)

**ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ
ПРИБУТКОМ БАНКУ**

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса - 2014

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Одеському національному економічному університеті Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор,
Коваленко Вікторія Володимирівна,
Одеський національний економічний
університет,
завідувач кафедри банківської справи.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Колодізєв Олег Миколайович,
Харківський національний економічний
університет імені Семена Кузнеця (м.Харків),
завідувач кафедри банківської справи;

кандидат економічних наук, доцент
Коренєва Оксана Геннадіївна,
ДВНЗ «Українська академія банківської справи
Національного банку України» (м. Суми), доцент
кафедри бухгалтерського обліку та аудиту

Захист дисертації відбудеться «28» березня 2014 р. о 12.00 год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д41.055.01 в Одеському
національному економічному університеті за адресою: 65082, м.
Одеса, вул. Преображенська, 8, ауд. 217.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Одеського
національного економічного університету за адресою: 65082, м. Одеса,
вул. Преображенська, 8, ауд. 211.

Автореферат розісланий «27» лютого 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

С. О. Даниліна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах ринкової економіки отримання прибутку та рентабельна діяльність є необхідним фактором забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності банків. Це обумовлено тим, що саме прибуток забезпечує формування адекватних фондів та резервів, кошти яких спрямовуються на покриття непередбачених ризиків та розвиток матеріальної бази, стимулює персонал і керівництво до розширення та вдосконалення банківських операцій і послуг, скорочення витрат та мінімізації банківських ризиків.

Виходячи з того, що середовище, в якому функціонують банки України, є нестійким та мінливим, а можливості щодо нарощування доходів та мінімізації витрат обмежені, актуальності набуває розробка механізму управління прибутком банку, на основі якого можливо здійснювати оцінювання впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на процес формування прибутку та прийняття управлінських рішень щодо його розподілу.

Питання дослідження управління прибутком знаходяться під постійною увагою науковців та практиків-банкiрів. Зокрема, теоретичним основам визначення економічної сутності прибутку присвячені наукові праці А. Сміта, Д. Рікардо, К. Маркса, Й. Шумпетера, Ф. Найта, П. Самуельсона, Е. Чемберлена та ін.

Розвитку окремих положень теорії прибутку в цілому та прибутку банку зокрема, присвячено роботи таких вітчизняних вчених, як І. А. Бланка, В. І. Блонської, А. М. Герасимовича, У. Я. Груздевича, Н. В. Зінченка, А. М. Мороза, С. В. Мочерного, І. М. Парасія-Вергуненка, А. М. Поддєрьогіна, С. Ф. Покропивного, Г. В. Савицької, Т. В. Савчука, В. С. Стельмаха, А. В. Череп, О. О. Юшкевича та інших.

Окремі аспекти управління прибутком банків відображені у вітчизняній та зарубіжній науковій літературі, зокрема, у дослідженнях Г. Аниськової, А. Бабо, Л. В. Балабанова, Р. П. Валевич, О. В. Васюренка, Н. О. Власової, Г. А. Давидової, М. І. Зверякова, В. Б. Кемтера, В. В. Коваленко, О. Г. Коренєвої, О. М. Колодізева, Л. В. Кузнєцової, Л. О. Лігоненко, А. А. Мазаракі, Л. О. Омелянович, О. В. Пігунова, Л. О. Примостки, А. А. Садекова, А. Дж. Стріклєнда, А. А. Томпсона, Н. Н. Тренєва, Н. М. Ушакової, Л. В. Фролової, Т. В. Футало, Л. О. Чорної, В. Ф. Юрова та багатьох інших.

Узагальнення та аналіз наукових результатів, отриманих вищезазначеними та іншими вченими дозволили визначити, що наявні на даний час розробки щодо формування механізму управління прибутком мають фрагментарний характер, існує необхідність подальших досліджень у таких напрямках: уточнення економічної сутності та систематизація видів прибутку банку; поглиблення теоретичних основ управління прибутком банку, зокрема удосконалення інструментарію управління ним на основі адаптивної моделі; розвиток науково-методичних підходів до кількісного та якісного аналізу прибутку банку в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Все це

обумовлює актуальність теми дослідження, визначає його об'єкт, предмет, мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Обраний напрям дисертаційного дослідження пов'язаний з науковою темою Одеського національного економічного університету «Проблеми регулювання банківської діяльності в умовах циклічного розвитку економіки» (ДР № 0110U008070). У межах даної теми автором запропоновано методичний підхід до планування прибутку банку та контролю за виконанням планів в межах адаптивної моделі механізму управління; обґрунтовано доцільність визначення ефективності механізму управління прибутком банку на основі використання методу аналізу середовища функціонування (АСФ).

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних та методичних підходів до формування механізму управління прибутком банку в умовах нестійкого та мінливого зовнішнього середовища та розробка практичних рекомендацій щодо використання інструментів управління на основі адаптивної моделі.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі таких завдань:

- охарактеризувати прибуток банку як об'єкт управління з урахуванням специфіки банківської діяльності;
- систематизувати фактори, що впливають на процес формування механізму управління прибутком банку;
- провести аналіз діяльності банківських установ з метою визначення рівня прибутковості та виявлення основних факторів, що впливають на механізм управління прибутком банку;
- дослідити науково-методичні підходи до управління прибутком банку та розробити на цій основі модель адаптивного механізму управління прибутком банку;
- надати розгорнуту характеристику інструментарію управління прибутком банку та розробити рекомендації щодо його удосконалення;
- формалізувати вплив факторів зовнішнього середовища на формування прибутку банку для прогнозування його змін з метою впровадження механізму комбінованого адаптивного планування;
- розробити багатокомпонентну систему адаптивного планування на основі розрахунку синтетичних багатовимірних індикаторів прибутковості за окремими напрямками діяльності банку для визначення альтернативних варіантів планів формування та розподілу прибутку.

Об'єктом дослідження є процес формування механізму управління прибутком банку.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади формування механізму управління прибутком банку.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження теорій прибутку, стратегічного управління, а також базові принципи та прикладні

інструменти, напрацьовані в межах сучасних теорій банківського менеджменту та аналізу банківської діяльності.

У процесі дослідження використовувалися такі загальнонаукові методи пізнання, як: теоретичне узагальнення, порівняння та систематизація (при дослідженні сутності категорій «прибуток», «прибуток банку»; визначенні видів прибутку банку; характеристиці факторів, що впливають на прибуток банку); спостереження (під час дослідження рівня прибутковості банківської системи України); системного аналізу (при визначенні елементів механізму управління прибутком банку); статистичний аналіз та логічне узагальнення (для визначення рівня прибутковості банків України, виявлення факторів впливу на механізм управління прибутком банку), метод синтетичних багатовимірних індикаторів (у процесі розробки багатокомпонентної системи адаптивного планування для визначення альтернативних варіантів формування та розподілу прибутку банку); метод аналізу середовища функціонування (для визначення ефективності механізму управління прибутком банку).

Інформаційною базою дослідження є чинні законодавчі та нормативні акти, що регулюють діяльність банків, офіційні матеріали Державної служби статистики України, Національного банку України, Асоціації українських банків, Національної асоціації банків України, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, праці вітчизняних і зарубіжних науковців.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розвитку теоретичних та методичних підходів до формування механізму управління прибутком банку в умовах нестійкого та мінливого зовнішнього середовища та розробці практичних рекомендацій щодо використання інструментів управління ним на основі адаптивної моделі.

Наукову новизну дисертаційної роботи визначають такі положення:

вперше:

– запропоновано науково-методичний підхід до формування механізму комбінованого адаптивного планування прибутку банку, що дозволяє виявляти причинно-наслідкові зв'язки між змінами зовнішніх та внутрішніх факторів та, за допомогою сформованих модулів індикативної та функціональної адаптації, розробляти альтернативні варіанти планів формування та розподілу прибутку банку, проводити оперативний аналіз їх виконання та здійснювати коригування припливності зовнішнього і внутрішнього середовищ функціонування банку;

удосконалено:

– аналітичне забезпечення адаптивної моделі управління прибутком банку шляхом розрахунку інтегрального показника прибутковості, визначеного на основі системи показників (прибутковість загальних активів, прибутковість робочих активів, прибутковість власного капіталу, прибутковість статутного капіталу, прибутковість витрат, норма прибутку, чистий спред, чиста процентна маржа, модифікована прибутковість власного капіталу). На відміну від існуючих, запропонований підхід дозволяє виявити загальні тенденції у зміні рівня прибутковості та запровадити превентивні заходи;

– науково-методичний підхід до визначення ефективності механізму управління прибутком банку що, на відміну від існуючих, здійснено на основі застосування методу аналізу середовища функціонування, який дозволяє формалізувати взаємозв'язки між витратами на проведення та забезпечення банківської діяльності і отриманими доходами. Його застосування надасть можливість виявити вплив зміни стратегії розвитку банку на його прибутковість, а також дослідити ефективність управління прибутком на рівні банку, регіональної мережі, банківських послуг;

набуло подальшого розвитку:

– понятійний апарат теорії прибутку шляхом обґрунтування доцільності виділення двох підходів до розуміння прибутку банку: сутнісного, за яким при визначенні прибутку банку враховано компенсаторну та неоінституціональну теорії, та розрахункового, за яким прибуток визначається як різниця між отриманими доходами та понесеними витратами за певний проміжок часу, склад яких може змінюватися залежно від цілей користувачів та способу регламентації;

– класифікація прибутку банку на основі його структуризації за такими ознаками, як: джерела формування за основними видами діяльності банку та видами обліку; місця виникнення та приналежності; періоду та регулярності формування; порядку визначення, розміру та характеру інфляційного очищення, характеру використання. Уточнена класифікація видів прибутку відображає різні рівні управління процесами його формування, розподілу та використання; пов'язують вид прибутку з видом діяльності банку, що його генерує; ураховують методи розрахунку обсягу прибутку банку та часові характеристики;

– теоретичні положення формування механізму прибутку банку на основі адаптивної моделі, запровадження якої дозволяє змінювати параметри управлінського впливу шляхом ініціації необхідних змін у інструментах управління залежно від зміни складу або інтенсивності впливу внутрішніх та зовнішніх факторів, і забезпечує досягнення цілей управління прибутком без загрози втрати фінансової стійкості та конкурентоспроможності банку.

Практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження полягає у тому, що отримані автором теоретичні узагальнення, методичні й практичні рекомендації сприятимуть формуванню та вдосконаленню механізму управління прибутком банку в умовах нестійкого та мінливого зовнішнього середовища.

Розроблені методичні підходи та рекомендації щодо методичного забезпечення контролю прибутку банку, використані Центром наукових досліджень Національного банку України (довідка № 53-108/283 від 02.07.2013р.); щодо концепції адаптивного управління прибутком банку та розробки на цій основі адаптивної моделі механізму управління прибутком банку впроваджені в практичну діяльність ПАТ «ВТБ Банк» (довідка від 03.03.2013р. № 7-281/517); методичне забезпечення планування прибутку банку та контролю за виконанням планів в межах адаптивної моделі – в діяльність ПАТ «ТЕРРА БАНК» (довідка № 715 від 17. 12. 2012р.).

Одержані автором результати наукового дослідження використовуються в навчальному процесі при викладанні дисциплін «Аналіз банківської діяльності», «Фінансовий менеджмент у банку», «Управління фінансовою стійкістю в банку», «Фінанси банку», «Методологія наукових досліджень» (довідка про впровадження №01-17/1752 від 27.12.13 р.).

Дисертаційна робота є самостійно виконаним, завершеним дослідженням. Усі наукові результати, викладені в ній, одержані автором самостійно. Особистий внесок здобувача у роботах, виконаних у співавторстві, визначено у списку публікацій. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи дисертанта.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення і результати дослідження доповідалися та отримали схвальну оцінку на науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції аспірантів і студентів «Проблемы развития финансовой системы Украины»: (м. Сімферополь, 2006, 2007 рр.), Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика» (м. Суми, 2007 р.), Всеукраїнській науково-методичній конференції «Сучасні аспекти фінансового управління економічними процесами» (м. Севастополь, 2007р.), III Всеукраїнській науково-практичній конференції аспірантів та молодих вчених «Розвиток фінансово-кредитної системи України: здобутки, проблеми, перспективи» (м. Львів, 2007р.), VII Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальные проблемы и перспективы развития экономики Украины» (м. Алушта, 2008р.), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України» (м. Суми, 2009, 2010, 2011 рр.), II Міжнародній науково-практичній конференції до 15-ї річниці створення кафедри банківських інвестицій «Фінансово-кредитний механізм активізації інвестиційного процесу» (м. Київ, 2011р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків» (м. Черкаси, 2011р.), V Міжнародній науково-практичній конференції «Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи» (м. Тернопіль, 2011р.), VI Міжнародній науково-практичній конференції «Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів» (м. Запоріжжя, 2011р.), II Міжнародній науково-практичній конференції «Вплив умов кредитування на процеси стимулювання розвитку економіки» (м. Одеса, 2013р.).

Наукові публікації. Основні положення дисертації висвітлені у 24 наукових працях загальним обсягом 9,45 друк. арк., з яких особисто автору належить 8,04 друк. арк. (у тому числі 11 наукових статей у наукових фахових виданнях, 13 публікацій у тезах доповідей на науково-практичних конференціях).

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 213 сторінок, у тому числі на 176 сторінках розміщено 13

таблиць, 45 рисунків, 10 додатків і список використаних джерел із 199 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми дисертації, сформульовано мету і завдання дисертаційної роботи, визначено об'єкт, предмет і методи дослідження, наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, зв'язок роботи з науковими програмами, подано інформацію про апробацію результатів дослідження.

У першому розділі «Теоретичні основи формування механізму управління прибутком банку» охарактеризовано прибуток банку як об'єкт управління; систематизовано фактори, що впливають на прибуток банку та формування механізму управління ним; проведено аналіз рівня прибутковості банків України; досліджено науково-методичні підходи до формування механізму управління прибутком банку.

Автором обґрунтовано, що при визначенні прибутку банку доцільно поєднати сутнісний та розрахунковий підходи, оскільки це дозволить підкреслити теоретичний аспект та визначити методику розрахунку прибутку.

Обґрунтовано, що при формулюванні визначення сутності прибутку банку необхідно враховувати компенсаторну та неоінституціональну теорії прибутку, особливу увагу акцентуючи на компенсації інвестору за ризик та вкладений капітал, а також на тому, що максимізація прибутку за сучасних нестабільних умов зовнішнього середовища не є основною метою банку. Прибуток банку за сутнісним підходом запропоновано визначати як об'єктивну категорію мікроекономічної теорії, що є вираженням основної частини грошових накопичень, сформованих за рахунок банківської діяльності з урахуванням банківських ризиків та підприємницького таланту, виконує оціночну, розподільчу та стимулюючу функції і забезпечує поєднання інтересів стейкхолдерів банку.

З'ясовано, що розрахунковий підхід до визначення прибутку банку базується на класичних теоріях і концепціях, які покладено в основу європейських та міжнародних стандартів обліку та звітності, з урахуванням чого запропоновано виділяти бухгалтерське статичне та динамічне визначення прибутку банку. Зважаючи на принципи формування облікової системи в банках України доведено, що розрахунок прибутку банку отримує визначену специфіку залежно від виду обліку (фінансового, податкового, управлінського).

За результатами дослідження визначено, що прибуток банку як об'єкт управління є багаторівневим, оскільки виступає в різних видах та формах, та складним, оскільки на нього впливає значна кількість зовнішніх та внутрішніх факторів.

З метою формування ефективного механізму управління прибутком банку доведено доцільність класифікації прибутку банку за такими ознаками, як: джерела формування за основними видами діяльності банку та за видами обліку; місця виникнення та приналежності; періоду та регулярності формування; порядку визначення, розміру та характеру інфляційного очищення та використання. Визначені види прибутку відображають різні рівні управління

процесами його формування, розподілу та використання; пов'язують вид прибутку з видом діяльності банку, що його генерує; ураховують методи розрахунку обсягу прибутку банку та часові характеристики.

Автором доведено, що дослідження факторів, які впливають на прибуток банку, має визначальне значення при формуванні механізму управління ним. У роботі обґрунтовано, що базовою є класифікація факторів на внутрішні, які залежать від організації роботи банку, є керованими та контрольованими (стратегія управління; цілі діяльності на ринку; достатність ресурсів та ефективність процесів та структур банку, що забезпечують досягнення поставлених цілей) та зовнішні, які визначають можливості банку отримати прибуток, формуються на глобальному, макро- та мезорівнях, є некерованими та неконтрольованими. З метою врахування специфіки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на механізм управління прибутком банку автором запропоновано поглиблено класифікувати їх за наступними ознаками: рівнем невизначеності; можливістю оцінки; напрямком, характером, потенціалом, масштабом та часом впливу.

Механізм управління прибутком банку запропоновано визначати як сукупність інструментів впливу суб'єктів управління прибутком, що ідентифікуються з основними етапами управління (планування, аналіз, регулювання та контроль) та ресурсів управління, включаючи здатність суб'єктів управління ефективно їх використовувати та формувати відповідне організаційне забезпечення, на керовані параметри для досягнення визначених цілей управління прибутком банку.

Автором доведено, що в умовах значної мінливості умов зовнішнього та внутрішнього середовищ функціонування банків України, що обумовлюють виникнення кризових явищ та низький рівень їх прибутковості, формування механізму управління прибутком повинно базуватись на засадах системного (дозволяє визначити складові механізму управління прибутком банку), процесного (формалізує взаємозв'язки між елементами та визначає послідовність застосування інструментів управління прибутком) та ситуативного (забезпечує взаємоузгодженість інструментів управління прибутком банку з характеристиками зовнішнього та внутрішнього середовищ) підходів.

В роботі розроблено адаптивну модель механізму управління прибутком банку, яка містить у собі визначені рівні управління (стратегічний, тактичний, оперативний); суб'єкти управління (фронт-офіс банку, регіональні управління банку, загальні збори акціонерів, правління банку, ревізійна комісія, спостережна рада банку, постійно діючі комітети); об'єкти управління (бізнес-процеси банку, маркетинг, технічний потенціал, персонал); принципи побудови механізму (генеральної мети, єдності, еластичності, модульності, альтернативності, ієрархічності, функціональності, гнучкості, децентралізації); інструменти механізму управління (аналіз, планування, регулювання, контроль); канали адаптації механізму (інтегральний індикатор прибутковості, комбіноване адаптивне планування, оцінка ефективності механізму управління прибутком банку).

Запровадження адаптивної моделі механізму управління прибутком банку дозволяє змінювати параметри управлінського впливу суб'єктів управління прибутком на керовані параметри шляхом ініціації необхідних змін у інструментах управління залежно від зміни складу або інтенсивності впливу внутрішніх та зовнішніх факторів, і забезпечує досягнення цілей управління прибутком без загрози втрати фінансової стійкості та конкурентоспроможності банку.

У другому розділі «Розвиток інструментарію управління прибутком банку на основі адаптивної моделі» надано розгорнуту характеристику інструментарію управління прибутком банку та сформовано рекомендації щодо його удосконалення на основі розробленої адаптивної моделі.

У роботі підкреслюється, що основу адаптивної моделі механізму управління прибутком банку складає планування, яке пропонується визначати як вид діяльності, спрямований на підвищення ефективності управління прибутком за рахунок оптимального використання внутрішніх ресурсів та можливостей зовнішнього середовища, що реалізується у системі стратегічних, тактичних та оперативних планів.

Автором доведено доцільність розробки та впровадження механізму комбінованого адаптивного планування, що має носити комплексний характер та стосуватись усіх структурних та функціональних підрозділів банку, що беруть участь у розробці, реалізації і контролі виконання планів формування та розподілу прибутку, і включає два модулі: індикативної та функціональної адаптації.

Модуль індикативної адаптації використовується в тих випадках, коли за результатами аналізу впливу зовнішніх факторів на прибуток банку визначено, що можливості забезпечення досягнення планових показників обмежені або взагалі відсутні. В цьому випадку суб'єктами управління вносяться пропозиції щодо коригування системи цільових нормативів, показників фінансових планів або бюджетів. У окремих, критичних випадках, може бути обґрунтована пропозиція щодо призупинення окремих операцій і навіть діяльності окремих центрів фінансової відповідальності.

Модуль функціональної адаптації передбачає процедуру пошуку та реалізації резервів по забезпеченню виконання цільових планових показників, визначених стратегічними, тактичними та оперативними планами формування та розподілу прибутку банку. При цьому резерви нарощування прибутку розглядаються в розрізі різних аспектів діяльності банку та окремих банківських операцій.

Запропонований механізм комбінованого адаптивного планування прибутку банку дозволяє розробляти декілька варіантів планів його формування та розподілу, проводити оперативний аналіз їх виконання, здійснювати перепланування при зміні зовнішнього та внутрішнього середовищ функціонування банку.

Автором обґрунтовано, що для аналітичного забезпечення адаптивної моделі управління прибутком банку доцільним є розрахунок інтегрального показника прибутковості банку (IP_{jk}), визначеного за алгоритмом, який

включає у себе наступні етапи: обґрунтування системи показників прибутковості банку; розрахунок обраних показників по відношенню до всіх банків у динаміці; розрахунок обраних показників по відношенню до еталонного банку шляхом знаходження максимального значення за кожним показником на кожен період спостереження; стандартизація системи показників діяльності банку, прибутковості якого досліджується, по відношенню до відповідного показника банку - конкурента на кожен період спостереження; визначення пріоритетів показників відповідно до цілей та пріоритетів аналізу прибутковості банку; розрахунок та аналіз основних тенденцій зміни інтегрального показника прибутковості банку.

Розрахунок інтегрального показника прибутковості банку здійснено за формулою:

$$IP_{jk} = \sqrt{\sum_{i=1}^n \omega_i (1 - X_{ijk}^*)^2}, \quad \sum_{i=1}^n \omega_i = 1 \quad (1)$$

де IP_{jk} – інтегральний показник прибутковості j – го банку у k – му періоді; ω_i – рівень значущості i – го показника прибутковості; X_{ijk}^* – стандартизоване значення i – й показник прибутковості j – го банку у k – му періоді;

Розрахунок інтегрального показника прибутковості було здійснено на підставі даних фінансової звітності АТ «Ощадбанк», ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Родовід Банк» та у середньому за системою банків України у періоді 2009-2012 рр. Зазначені банки було обрано як показові, оскільки за період дослідження вони були лідерами серед вітчизняних банків за обсягами отриманого чистого прибутку та збитку відповідно. Результати розрахунків інтегральних показників прибутковості АТ Ощадбанк, ПАТ КБ «Приватбанк», АТ «Родовід Банк» та у середньому за системою банків України наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Інтегральний показник прибутковості банків України у 2009-2012 рр.,од.

Банк	2009р.	2010р.	2011р.	2012р.	Відхилення за період аналізу	
					абсолютний приріст, тис. грн	темп приросту, %
АТ «Ощадбанк»	0,91	0,87	0,89	0,88	-0,03	-3,76
ПАТ КБ «Приватбанк»	0,79	0,84	0,87	0,85	0,06	7,49
АТ «Родовід Банк»	0,95	3,06	5,74	3,64	2,69	83,48
У середньому за системою банків	0,91	1,46	1,01	1,00	0,10	10,92

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності банків України

Зменшення значення інтегрального показника свідчить про зростання прибутковості банку і навпаки. Отже, раціональну стратегією банку можна формалізувати як $IP_k \rightarrow \min$.

Розрахунок інтегрального показника на основі запропонованого методичного підходу дозволяє виявити тенденції у зміні рівня прибутковості банку з метою своєчасного вжиття превентивних заходів, що забезпечать досягнення цілей управління прибутком: активізація роботи по збільшенню непроцентного доходу; зменшення внутрішньобанківських витрат; детального щомісячного контролю за роботою підрозділів, центрального офісу, регіональних відділень; періодичного моніторингу показників роботи банку.

Автором доведено, що зв'язок механізму управління прибутком банку з зовнішнім середовищем здійснюється за допомогою реалізації регулюючих функцій на двох рівнях: виконавчому (безперервний контроль за прибутком; розробка заходів коригування для забезпечення планів формування та розподілу прибутку банку) та координуючому (маневрування ресурсами банку внаслідок зміни планів або зміни зовнішнього середовища).

Невід'ємним елементом системи контролю механізму управління прибутком банку є визначення його ефективності. Зважаючи на це, в роботі запропоновано застосовувати метод аналізу середовища функціонування (АСФ), який дозволяє визначити ефективність механізму управління прибутком банку на стратегічному (банк у цілому), тактичному (окремі бізнес-напрямки, структурні підрозділи) та оперативному (банківська послуга) рівнях, а саме: сформувати вибірку банків зі схожими показниками прибутковості; проаналізувати вплив зміни стратегії розвитку банку на його прибутковість; дослідити ефективність управління прибутком банку, регіональної мережі, банківських продуктів; розробити рекомендації, реалізація яких дозволить підвищити ефективність управління прибутком як окремого структурного підрозділу, так і банку в цілому.

Апробацію застосування методу АСФ було здійснено на даних 24 банків першої і другої груп згідно з класифікацією Національного банку України. Їх сумарні активи складають 806,7 млрд. грн. (72 % активів банківської системи). Узагальнені результати оцінки ефективності механізму управління прибутком банку методом АСФ представлено на рисунку 2.

Результати оцінки ефективності механізму управління прибутком банку сформованої вибірки банків засвідчили, що масштабна ефективність банків, обраних для аналізу, зросла на 10 %, що пояснюється політикою найбільших банків відносно оптимізації витрат, наприклад, створення рядом банків банкоматної мережі «Атмосфера», що дозволило скоротити витрати на утримання власних мереж. Також ряд банків скоротив власні регіональні межі (ПАТ «Укрсиббанк», ПАТ «Райффайзен банк Аваль»).

Чиста технічна ефективність сформованої вибірки банків була майже незмінною (зростання на 2 %) і знаходиться на середньому рівні. Зазначене обумовлено тим, що вартість ресурсів для банків є досить високою, а економічна активність юридичних та фізичних осіб залишається на низькому рівні.

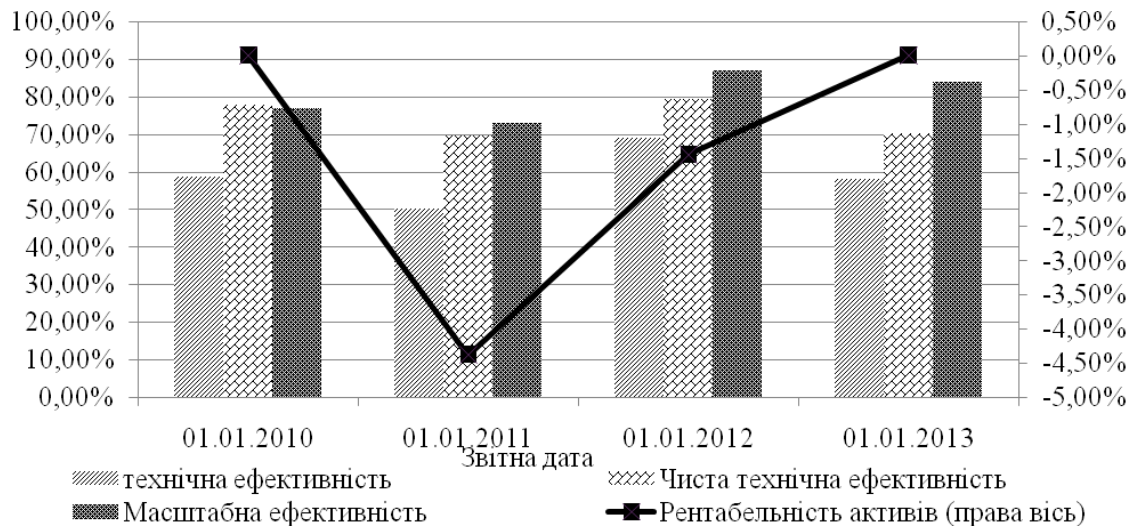

Рис. 2 Результати оцінки ефективності механізму управління прибутком банку сформованої вибірки банків методом АСФ з 01.01.2010 по 01.01.2013

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності банків України

До того ж, значними залишаються відрахування за резервами під активні операції, що призводить до збільшення витрат та відволікання коштів.

Технічна ефективність банків, обраних для аналізу, за період дослідження зросла на 10 %, але все ще залишається низькою (на 01.01.2013 – 70 %). Декомпозиція даного показника свідчить, що зростання технічної ефективності обумовлено, перш за все, підвищенням масштабної ефективності.

Метод АСФ на стратегічному рівні управління прибутком банку доцільно використовувати для визначення вибірки банків зі схожими показниками економічної ефективності з метою визначення місця банку на ринку банківських послуг.

У третьому розділі «Науково-методичне забезпечення реалізації механізму комбінованого адаптивного планування прибутку банку» сформульовано наукові підходи та розроблено практичні рекомендації щодо впровадження механізму комбінованого адаптивного планування прибутку банку.

Автором визначено, що кінцевою метою планування прибутку банку в межах розробленої адаптивної моделі механізму управління є виявлення резервів можливого зростання його обсягу в майбутньому та потенційних шляхів їх освоєння, а також прогнозування формування та розподілу прибутку банку в довгостроковому періоді на основі адаптації до впливу зовнішніх та внутрішніх факторів.

Автором доведено, що при структурно-функціональному моделюванні доцільним є використання багатфакторної моделі, яка передбачає послідовну реалізацію наступних етапів: ідентифікацію факторів впливу на прибуток банку; формування системи індикаторів, які характеризують той чи інший фактор впливу; співставлення базових факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ з обсягом прибутку, що отримає банк внаслідок їх дії, з

використанням бінарного методу; розробку моделі оцінки впливу факторів на прибуток банку з визначенням найбільш імовірних змін результативних показників та індикаторів, встановленням їх критичних значень; проведення аналізу; інтерпретацію результатів та формування висновків.

Для переходу від кількісної до якісної оцінки впливу факторів на прибуток банку розроблено градацію значення коефіцієнту оцінки впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на прибуток банку (табл. 2).

Таблиця 2

Градація значення коефіцієнта оцінки впливу (КОВ) зовнішніх і внутрішніх факторів на прибуток банку і його трактування

Значення коефіцієнту оцінки впливу (КОВ)	Оцінка впливу факторів на прибуток банку
$KOB = \left(N \leq 0,5, \frac{N_z}{N_v} < 1 \right)$	Допустимий потенціал отримання планового прибутку, обумовлений внутрішніми факторами
$KOB = \left(N \leq 0,5, \frac{N_z}{N_v} > 1 \right)$	Допустимий потенціал отримання планового прибутку, обумовлений зовнішніми факторами
$KOB = \left(N \leq 0,5, \frac{N_z}{N_v} = 1 \right)$	Допустимий потенціал отримання планового прибутку, обумовлений внутрішніми та зовнішніми факторами в рівних пропорціях
$KOB = \left(N > 0,5, \frac{N_z}{N_v} < 1 \right)$	Високий потенціал отримання планового прибутку, обумовлений внутрішніми факторами
$KOB = \left(N > 0,5, \frac{N_z}{N_v} > 1 \right)$	Високий потенціал отримання планового прибутку, обумовлений зовнішніми факторами
$KOB = \left(N > 0,5, \frac{N_z}{N_v} = 1 \right)$	Високий потенціал отримання планового прибутку, обумовлений внутрішніми та зовнішніми факторами в рівних пропорціях

Джерело: розроблено автором

Застосування розробленої моделі в процесі планування прибутку банку дозволить підвищити ефективність контролю факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовищ та надасть можливість своєчасно провести аналіз та відповідні коригування планів.

Дана методика була апробована на основі даних ПАТ «ВТБ Банк». За результатами проведених розрахунків отримано наступні значення: щодо зовнішніх факторів показник невідповідності бінарних характеристик N_z для ПАТ «ВТБ Банк» склав 0,66; показник невідповідності бінарних характеристик щодо внутрішніх факторів N_v склав 0,67; загальний показник невідповідності бінарних характеристик банку в межах співставності отриманого ним прибутку базовим факторам впливу становить 0,67. Кількісна оцінка впливу факторів на прибуток ПАТ «ВТБ Банк» дорівнює (0,67;0,98) (рис. 3).

Отже, на основі отриманих результатів можна зробити висновок, що ПАТ «ВТБ Банк» характеризується високим потенціалом щодо отримання запланованого рівня прибутку, що обумовлений внутрішніми факторами, які

впливають на прибуток банку. Це дає можливість менеджерам планові показники прибутку збільшити на 15 %.

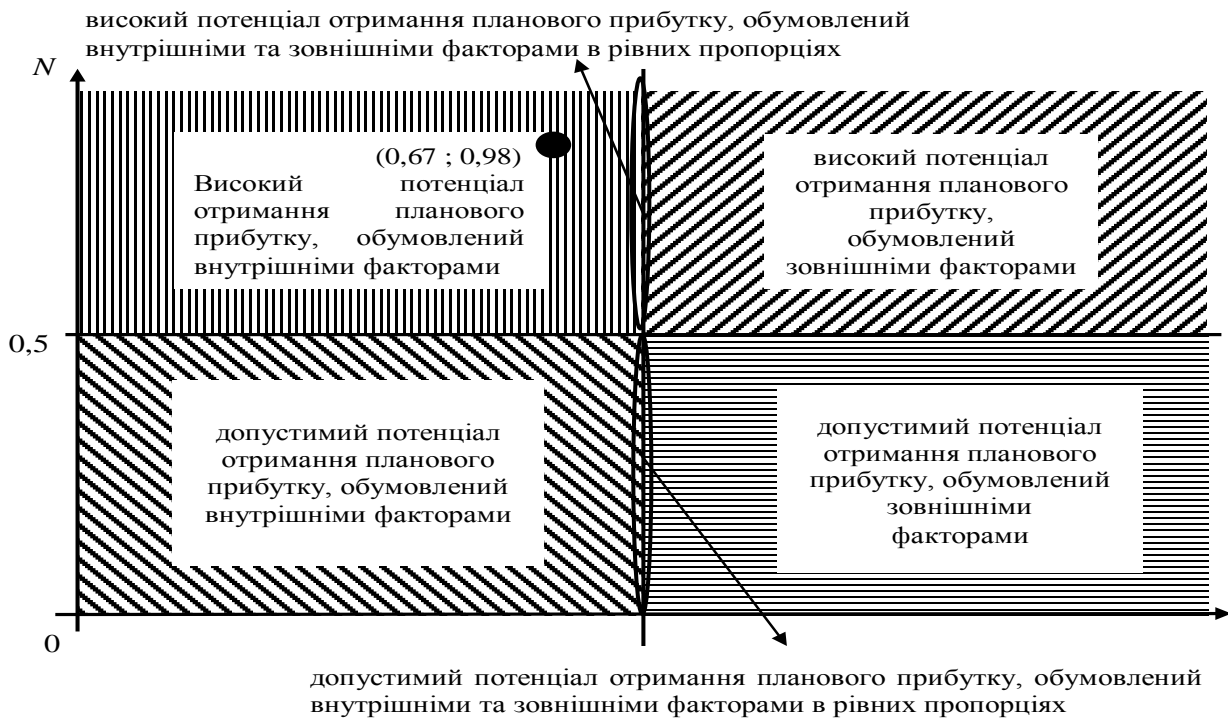

Рис. 3 Кількісна оцінка впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на прибуток ПАТ «ВТБ Банк» станом на 01.01.2013

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності ПАТ «ВТБ Банк»

У межах модуля функціональної адаптації було розроблено багатокомпонентну систему адаптивного планування на основі формування та розрахунку комплексу синтетичних багатовимірних індикаторів прибутковості за окремими напрямками діяльності банку.

Розроблена багатокомпонентна система адаптивного планування включає: визначення планового обсягу прибутку банку з урахуванням умов зовнішнього та внутрішнього середовищ; розрахунок планових значень відносних коефіцієнтів, що будуть використані для розрахунку перспективних значень синтетичних багатовимірних індикаторів (СБІ) за окремими напрямками діяльності; за необхідності – коригування планів.

Для підвищення ефективності та об'єктивності аналізу прибутку банку, сформовано комплекс синтетичних багатовимірних індикаторів, що дозволяє отримати повну, неупереджену, своєчасну інформацію про його прибутковість за окремими видами діяльності, а здійснення контролю на основі отриманих даних дає можливість визначити доцільність здійснення коригуючих заходів. Автором запропоновано перелік вхідних показників-індикаторів, які будуть використовуватись для аналізу прибутковості банку (рис. 4).

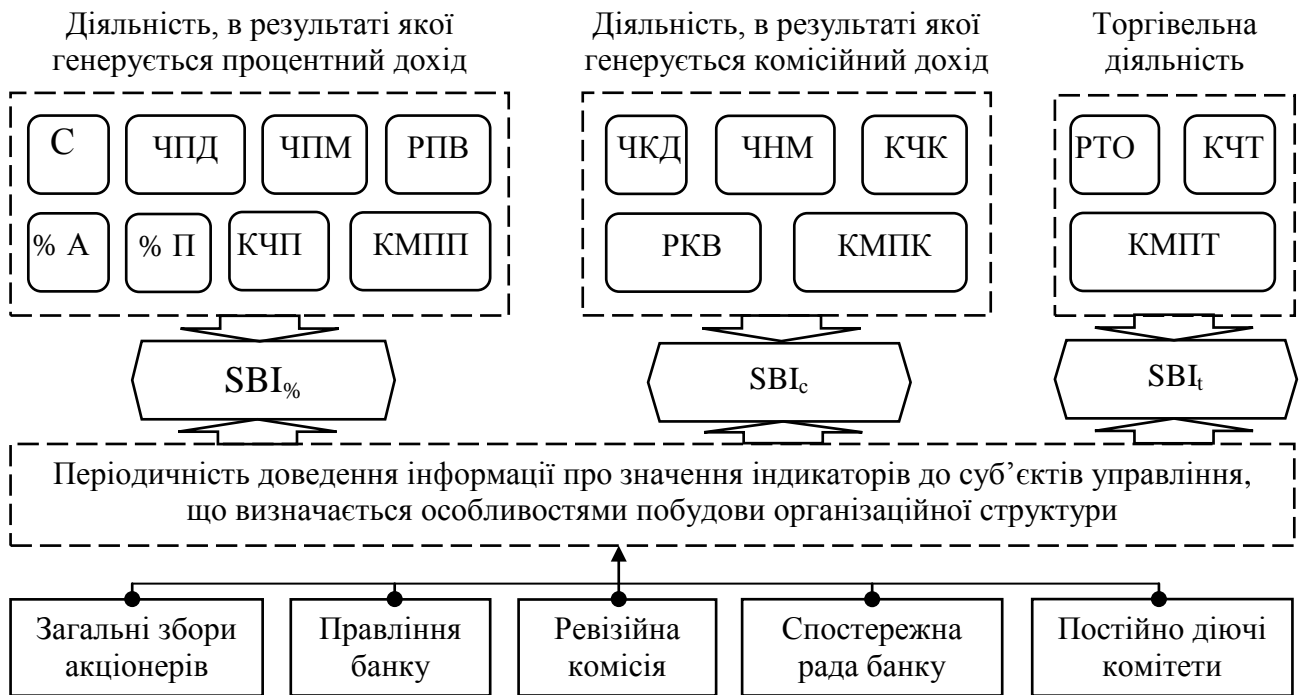

Рис. 4 Загальна схема аналізу прибутковості банку із застосуванням синтетичних багатовимірних індикаторів

Джерело: розроблено автором

До вхідних показників-індикаторів, які використовувалися для аналізу прибутковості банку та подальшого їх моніторингу за окремими видами операцій віднесено: чистий процентний дохід (ЧПД), чиста процентна маржа (ЧПМ), процентний спред (С), середньозважена процентна ставка за активами банку (% А), середньозважена процентна ставка за пасивами банку (% П), коефіцієнт чутливості прибутку до змін в обсягах чистого процентного доходу (КЧП), рентабельність за процентними витратами (РПВ), коефіцієнт маржинального прибутку (КМПП).

Вхідними даними для аналізу прибутковості банку від діяльності, в результаті якої генерується комісійний дохід, за допомогою синтетичного багатовимірної індикатора є: чистий комісійний дохід (ЧКД), чиста непроцентна маржа (ЧНМ), коефіцієнт чутливості прибутку до змін в обсягах чистого комісійного доходу (КЧК), рентабельність за комісійними витратами (РКВ), коефіцієнт маржинального прибутку (КМПК).

Аналіз прибутковості від торговельної діяльності проведено на основі таких коефіцієнтів: результат від торгових операцій (РТО), коефіцієнт чутливості прибутку до змін в обсягах чистого торговельного доходу (КЧТ), коефіцієнт маржинального прибутку (КМПТ).

Відповідно до концепції побудови адаптивної системи управління прибутковістю банку виділено основні сфери діяльності, в межах яких генерується дохід: торговельна діяльність; діяльність, що приносить процентний дохід; діяльність, в результаті якої генерується комісійний дохід.

Для порівняння комплексних значень індикаторів за виділеними напрямками діяльності банку отримано динаміку значень СБІ (рис. 5).

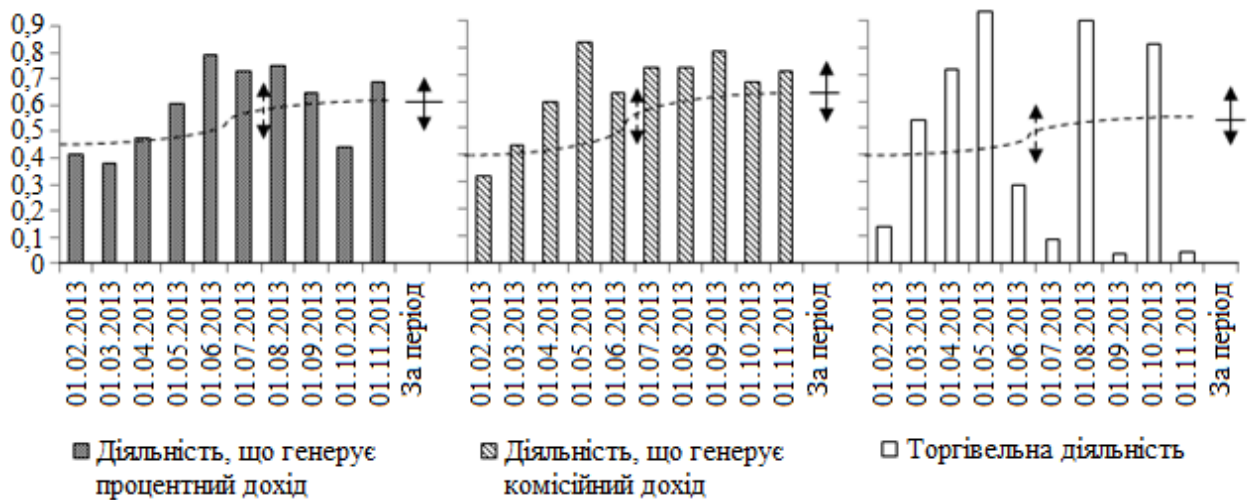

Рис. 5 Динаміка синтетичних багатовимірних індикаторів прибутковості

Джерело: розраховано автором за даними ПАТ «ТЕРРА БАНК»

Можна зробити висновок, що станом на 01.05.2013 та 01.08.2013 року підсумкові значення індикаторів досягали максимуму за всіма видами діяльності, при цьому на останню звітну дату спостерігається зниження ефективності за напрямком «торгівельна діяльність».

Запропоновану багатокомпонентну систему адаптивного планування використано для визначення альтернативних варіантів планів формування та розподілу прибутку, що дозволило отримати повну, неупереджену, своєчасну інформацію про прибутковість банку за окремими видами діяльності

Такий аналіз дає змогу топ-менеджменту банку діагностувати виконання/невиконання плану за окремими індексами.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукового завдання, що полягає у розвитку теоретичних та методичних підходів до формування механізму управління прибутком банку в умовах нестійкого та мінливого зовнішнього середовища та розробці практичних рекомендацій щодо використання інструментів управління ним на основі адаптивної моделі.

За результатами виконаного дисертаційного дослідження зроблено такі висновки:

1. Прибуток банку запропоновано розглядати інтегровано з урахуванням визначень за сутнісним та розрахунковими підходами. Для класифікації прибутку банку як об'єкту управління запропоновано систему ознак: джерела формування за основними видами діяльності банку та видами обліку; місце виникнення та приналежність; період та регулярність формування; порядок визначення, розмір та характер інфляційного очищення, характер використання.

2. Для прийняття ефективних управлінських рішень необхідно розглядати весь спектр факторів як внутрішнього (залежать від організації роботи банку), так і зовнішнього середовищ (визначають можливості банку отримати прибуток на глобальному, макро- та мезо- рівнях) за рівнем невизначеності; можливістю оцінки; напрямком, характером, потенціалом, масштабом та часом впливу; циклом кругообігу капіталу.

3. За результатами проведеного аналізу виявлено, що для банків України характерним є значна мінливість умов зовнішнього та внутрішнього середовищ їх функціонування, що обумовлюють виникнення кризових явищ та низький рівень прибутковості, і вимагають формування механізму управління прибутком.

4. Механізм управління прибутком банку запропоновано визначати як сукупність інструментів впливу суб'єктів управління прибутком та ресурсів управління, включаючи спроможність суб'єктів управління ефективно їх використовувати, на керовані параметри для досягнення визначених цілей управління прибутком банку.

5. Розроблено адаптивну модель управління прибутком банку, запровадження якої дозволяє змінювати параметри управлінського впливу суб'єктів управління прибутком на об'єкти управління, шляхом ініціації необхідних змін у інструментах управління залежно від зміни складу або інтенсивності впливу внутрішніх та зовнішніх факторів, і забезпечує досягнення цілей управління прибутком без загрози втрати фінансової стійкості та конкурентоспроможності банку.

6. Комбіноване адаптивне планування прибутку банку запропоновано розглядати як сукупність відповідного інструментарію, що дозволяє банку виявити причинно-наслідкові зв'язки між змінами зовнішніх та внутрішніх факторів та, за допомогою модулів індикативної і функціональної адаптації, розробляти декілька варіантів планів формування та розподілу прибутку банку, проводити оперативний аналіз їх виконання та здійснювати перепланування.

7. Доведено, що для аналітичного забезпечення адаптивної моделі управління прибутком банку доцільним є розрахунок інтегрального показника прибутковості, який дозволить виявити тенденції у зміні рівня прибутковості банку з метою своєчасного вжиття превентивних заходів щодо коригування системи управління доходами і витратами банку, а саме: підвищення активності роботи підрозділів (збільшення непроцентного доходу; зменшення внутрішньобанківських витрат; детального щомісячного контролю за роботою підрозділу, центрального офісу, регіональних відділень; періодичного моніторингу показників роботи і закриття неперспективних відділень); зміна продуктової стратегії банку – урахування змін у потребах роздрібного клієнта; урахування стабільності потреб клієнтського сегменту «малий і середній бізнес» та «корпоративний бізнес»; план впровадження продуктової лінійки заснований на можливостях програмного забезпечення; проведення аудиту з подальшою ротацією і підвищенням заробітної плати

8. Обґрунтовано, що аналіз ефективності механізму управління прибутком банку доцільно проводити на основі застосування методу аналізу

середовища функціонування, який дозволяє розробити рекомендації для підвищення його ефективності на всіх рівнях управління: стратегічному, тактичному та оперативному.

9. Досягнення кінцевої мети планування прибутку банку в межах розробленої адаптивної моделі управління можливе за допомогою впровадження механізму комбінованого адаптивного планування через модулі індикативної та функціональної адаптації.

У межах модулю індикативної адаптації запропоновано використовувати підхід структурно-функціонального моделювання до оцінки впливу зовнішніх та внутрішніх факторів на прибуток банку з метою прогнозування змін у його обсягах.

У межах модулю функціональної адаптації запропоновано застосовувати багатокомпонентну систему адаптивного планування з використанням комплексу синтетичних багатовимірних індикаторів прибутковості за окремими напрямками діяльності банку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Статті у наукових фахових виданнях

1. Лисянська О.О. Деякі аспекти управління доходами і витратами банку / О.О. Лисянська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2007. – Вип. 22. – С. 99–104. (0,8 друк. арк.)
2. Рибалка О.О. Підходи до управління прибутком банку / О.О. Рибалка // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №11. – С.161–167. (0,85 друк. арк.)
3. Рибалка О.О. Удосконалення сутності поняття «ефективність банківського бізнесу» / О.О. Рибалка // Культура народів Причорномор'я. – 2007. – № 109. – С. 126–128. (0,72 друк. арк.)
4. Лисянська О.О. Фінансовий механізм діяльності комерційного банку / О.О. Лисянська // Банківська справа. – 2009. – № 2. – С. 89–95. (0,75 друк. арк.)
5. Сало І. В. Необхідність аналізу показників прибутку банку / І.В. Сало, О.О. Лисянська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2010. – Вип. 29. – С. 6 - 13. (0,9 друк. арк.) *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано систему показників для оцінювання прибутку банку (0,4 друк. арк.)*
6. Лисянська О.О. Прибутковість банківського продукту як складова системи формування прибутку банку / О.О. Лисянська // Економічний простір. – 2011. – №48/2. – С.103–111. (0,8 друк. арк.)
7. Лисянська О.О. Методи аналізу та їх використання при плануванні фінансових результатів діяльності банку / О.О. Лисянська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць.

- Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ». – 2011. – Вип. 31. – С. 171 - 176. (0,75 друк. арк.)
8. Лисянська О.О. Методичне забезпечення контролю виконання фінансового плану банку / О.О. Лисянська // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2012. – № 1(13). – С. 219 – 223. (0,9 друк. арк.)
9. Коваленко В.В. Доцільність побудови системи аналізу економічної ефективності банку на основі використання методу DATA ENVELOPMENT ANALYSIS в механізмі управління прибутком [Електронний ресурс]: В.В.Коваленко, О.О. Лисянська // «Ефективна економіка». – 2013. – № 10. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/> (0,9 друк. арк.). *Особистий внесок здобувача: розроблено методику аналізу економічної ефективності банку (0,6 друк. арк.).*

Публікації в інших виданнях

10. Рибалка О.О. Проблеми оцінки діяльності філій банку / О.О. Рибалка // Проблемы развития финансовой системы Украины: Труды II международной научно-практической конференции аспирантов и студентов (15 – 17 марта 2006 р., Симферополь). – СевНТУ. – 2006. – С. 187. (0,08 друк. арк.)
11. Рибалка О.О. Підвищення конкурентоспроможності українських банків в рамках євроінтеграційних процесів / О. О. Рибалка // Наукові доробки молоді - вирішенню проблем європейської інтеграції : збірник наукових статей / Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи Національного банку України. – Х., 2006. – Т. 2. – С. 52– 54. (0,10 друк. арк.)
12. Рибалка О.О. Удосконалення сутності поняття «ефективність банківського бізнесу»/ О.О. Рибалка // Проблемы развития финансовой системы Украины в условиях глобализации: Труды III международной научно-практической конференции аспирантов и студентов (21-23 марта 2007 года) – Симферополь: «Центр Стабилизации» – 2007. – С. 166. (0,27 друк. арк.)
13. Рибалка О.О. Розгляд сутності та значення прибутку з позиції банківського бізнесу/ О.О. Рибалка // Міжнародна банківська конкуренція: Теорія і практика: Збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної конференції (31 травня - 1 червня 2007 р.). – Суми: «ДВНЗ УАБС НБУ». – 2007. – С. 63 – 64. (0,09 друк. арк.)
14. Рибалка О.О. Управління прибутком банку / О.О. Рибалка // Сучасні аспекти фінансового управління економічними процесами: Матеріали Всеукраїнської науково – методичної конференції (5-8 вересня 2007 року) / СевНТУ – Севастополь: Вид-во СевНТУ, 2007. – С. 280 - 283. (0,09 друк. арк.)
15. Лисянська О.О. Управління доходами і витратами банку / О.О Лисянська // Розвиток фінансово-кредитної системи України:з добутки,проблеми, перспективи: Тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної

- конференції аспірантів та молодих вчених (25 – 26 жовтня 2007 р) / ЛІБС УАБС НБУ. - Львів : ЛІБС УАБС НБУ, 2007. – С. 195 - 198.(0, 12 друк. арк.)
16. Лисянська О.О. Особливості фінансового механізму банківської діяльності / О.О. Лисянська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XII Всеукраїнської науково - практичної конференції (12 - 13 листопада 2009 р.) : у 2 т. / ДВНЗ «УАБС НБУ» - Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – Т. 2. – С. 39–41. (0,09 друк. арк.)
 17. Лисянська О.О. Операційна рентабельність банків України / О.О. Лисянська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28 - 29 жовтня 2010 р.): у 2 т. / ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – Т. 2. – С. 128 – 130. (0,09 друк. арк.)
 18. Лисянська О. О. Методики економіко – статистичного аналізу прибутковості діяльності банку / О. О. Лисянська // Трансформаційні процеси в економіці держави та регіонів: збірник тез VI Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 жовтня 2011року) / ЗНУ. – Запоріжжя, 2011. – Том II. – С. 93 – 94. (0,09 друк. арк.)
 19. Лисянська О. О. Процедура контролю в системі управління прибутком / О. О. Лисянська // Фінансово - кредитний механізм активізації інвестиційного процесу: збірник тез II Міжнародної науково-практичної конференції до 15-ї річниці створення кафедри банківських інвестицій (3 листопада 2011 р.) / ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана». – Київ, 2011. – С. 309-311. (0,09 друк. арк.)
 20. Лисянська О. О. Аналіз прибутковості банку та шляхи її підвищення / О. О. Лисянська // Теорія і практика економічного аналізу: сучасний стан, актуальні проблеми та перспективи: збірник тез V Міжнародної науково-практичної конференції (29 вересня – 1 жовтня 2011р.) / ТНЕУ. – Тернопіль, 2011. – С. 195 – 197. (0,09 друк. арк.)
 21. Лисянська О. О. Дослідження факторів формування й розподілу прибутку / О. О. Лисянська // Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (20 - 21 жовтня 2011р.) / ЧІБС УБС НБУ. – Черкаси, 2011. – С. 96 –98. (0,11 друк. арк.)
 22. Лисянська О. О. Фінансові результати діяльності банків України в посткризовий період / О.О. Лисянська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XIV Всеукраїнської науково - практичної конференції (27 - 28 жовтня 2011 р.) : у 2 т. / ДВНЗ «УАБС НБУ». - Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – Т. 2. – С. 127–129. (0,09 друк. арк.)
 23. Pavlenko L.Evaluation of risk-based profits of banking products / L. Pavlenko, I. Salo, O. Lysianska // Nauka i studia. – № 8(53). – 2012. – Р. 78 – 83. (0, 85 друк. арк.). *Особистий внесок здобувача: обґрунтовано класифікацію ризиків, що пов'язані з процесом формування та розподілу прибутку банку (0,35друк. арк.)*

24. Krukhmal O. Financial Planning In Ukrainian Banks Under Uncertainty / O. Krukhmal, O. Kryklii, O. Lysianska // Economic potential and perspectives of Europe, Russia and CIS states / ed. by S. Stark. – Stuttgart, 2012. – P. 229–237 (0,9 друк. арк.). *Особистий внесок здобувача: визначено основні функції та принципи фінансового планування в банку (0,4 друк. арк.)*

АНОТАЦІЯ

Лисянська О.О. Формування механізму управління прибутком банку. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2014.

В дисертації охарактеризовано прибуток банку як об'єкт механізму; систематизовано фактори, що впливають на прибуток банку та формування механізму управління ним; проведено аналіз рівня прибутковості банківської системи України; досліджено науково-методичні підходи до формування механізму управління прибутком банку та розроблено модель адаптивного механізму управління; надано розгорнуту характеристику інструментарію управління прибутком банку та сформовано рекомендації щодо його удосконалення на основі розробленої адаптивної моделі; сформульовано наукові підходи та розроблено практичні рекомендації впровадження механізму комбінованого адаптивного планування прибутку банку через формалізацію впливу зовнішнього середовища на формування прибутку банку та прогноз його змін; а також через застосування багатокомпонентної системи адаптивного планування на основі розрахунку синтетичних багатовимірних індикаторів з метою розробки альтернативних варіантів формування та розподілу прибутку банку.

Ключові слова: прибуток банку, адаптивна модель механізму управління прибутком банку; інтегральний індикатор прибутковості, планування, банк.

АННОТАЦИЯ

Лисянская Е.А. Формирование механизма управления прибылью банка. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Одесский национальный экономический университет. – Одесса, 2014.

В диссертации предложено решение научной задачи развития теоретических и методических подходов к формированию механизма управления прибылью банка в условиях неустойчивой и изменяющейся внешней среды, а также разработаны практические рекомендации усовершенствования инструментов управления прибылью банка на основе адаптивной модели.

Автор предлагает рассматривать прибыль банка интегрировано, учитывая определение сущности понятия и методику расчёта. Прибыль банка исходя из сущностного подхода определяется как объективная категория

микроэкономической теории, которая характеризует форму дохода, образующегося в результате банковской деятельности, за вычетом всех расходов и платежей, понесённых банком, является денежным выражением основной части денежных накоплений, сформированных за счёт банковской деятельности с учётом банковских рисков и предпринимательского таланта.

Понятие прибыли банка по расчётному подходу предложено определять как разницу между полученными доходами и понесёнными расходами за определённый промежуток времени, состав которых может изменяться в зависимости от целей пользователей и способа регламентации.

Факторы, влияющие на прибыль банка, которые должны учитываться при формировании механизма управления им, предложено разделить на внутренние, зависящие от организации работы банка, и внешние, которые определяют возможности банка получить прибыль на глобальном, макро- и мезоуровне. В диссертационном исследовании обосновано, что для принятия эффективных управленческих решений нужно рассматривать весь спектр факторов как внутренней, так и внешней среды с точки зрения их управляемости, контролируемости, волатильности и прогнозируемости.

Механизм управления прибылью банка предложено определять как совокупность инструментов воздействия субъектов управления прибылью, которые идентифицируются с основными этапами управления (планирование, анализ, регулирование и контроль) и ресурсов управления, включая способность органов управления банка эффективно их использовать и формировать соответствующее организационное обеспечение, на управляемые параметры для достижения определённых целей управления прибылью банка.

В работе проведён анализ уровня доходности банковской системы Украины и выявлены основные факторы влияния на механизм управления прибылью банка, на основе чего была разработана модель адаптивного механизма управления прибылью банка, которая позволяет изменять параметры управленческого воздействия субъектов управления прибылью на объекты управления путём инициации необходимых изменений в инструментах управления в зависимости от изменения состава или интенсивности воздействия внутренних и внешних факторов и обеспечивает достижение целей управления прибылью без угрозы потери устойчивости и конкурентоспособности банка.

В рамках модели предоставлено развёрнутую характеристику инструментария управления прибылью банка и разработаны рекомендации по его совершенствованию, а именно сформулированы научные подходы и разработаны практические рекомендации по внедрению механизма комбинированного адаптивного планирования прибыли банка через формализацию влияния внешней среды на формирование прибыли банка и прогноз его изменений, а применения многокомпонентной системы адаптивного планирования на основе расчёта синтетических многомерных индикаторов прибыльности с целью разработки альтернативных вариантов планов формирования и распределения прибыли банка.

Ключевые слова: прибыль банка, адаптивная модель механизма управления прибылью банка; интегральный индикатор прибыльности, планирование, банк.

SUMMARY

Lisyanskaya E.A. The formation of management mechanism of bank's profit. – Manuscript

Dissertation for the degree of candidate of economic sciences on specialty 08.00.08 – money, finance and credit. – Odessa National Economic University. – Odessa, 2014.

The dissertation describes the bank's profit as an object of management mechanism; classifies the factors affecting the management mechanism of bank's profit; analysis the profitability of the banking system of Ukraine and identifies the main factors influencing the management mechanism of bank's profit; provided the model of adaptive management mechanism of bank's profit; detailed description of the instruments of management of bank's profit and formed recommendations for its improvement based on the developed adaptive model; formulated scientific approaches and practical recommendations for implementation of combined adaptive planning mechanism of the bank's profit through the formalization of the external environment on the formation of the bank's profit and forecast its changes, as well as through the use of multi-adaptive scheduling based on the calculation of synthetic multidimensional indicators to formation an alternative development and distribution of bank's profit.

Keywords: bank's profit, adaptive management mechanism of bank's profit, an adaptive model of the management mechanism of bank's profit, the integral indicator of profitability, planning, bank.

Підписано до друку _____.

Формат 60x90/16. Обл.-вид. арк. _____.

Гарнітура Times. Тираж ____ пр.